

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 81'25:81'373.46[811.161.2+811.531]
DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.2.2/02>

Аліменко О. С.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Тогобицька А. І.

Київський національний лінгвістичний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ ПОРІВНЯНЬ ІЗ ЗООНІМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ ПРИ СУБТИТРУВАННІ НА КОРЕЙСЬКУ МОВУ

Стаття присвячена дослідженню особливостей перекладу українських порівнянь із зоонімічним компонентом у межах аудіовізуального перекладу на корейську мову, зокрема під час створення субтитрів. Актуальність дослідження зумовлена зростанням інтересу до міжкультурної комунікації та необхідністю адекватного відтворення національно-культурних особливостей у процесі перекладу. Зоонімічні порівняння є важливою складовою українського мовного фольклору та художніх текстів, оскільки вони відображають ментальність народу, його цінності та уявлення про навколишній світ. Однак переклад таких конструкцій на корейську мову супроводжується низкою труднощів, зумовлених культурними відмінностями, мовною специфікою та прагматичними аспектами.

У роботі досліджено способи відтворення зоонімічних порівнянь у процесі субтитрування, виокремлено основні стратегії перекладу: буквальний переклад, адаптація, трансформація та опущення. Зокрема, акцент зроблено на випадках, коли буквальний переклад не забезпечує адекватного сприйняття порівнянь через культурні розбіжності, що потребує застосування прагматично орієнтованих стратегій.

Окрема увага приділяється впливу перекладацьких рішень на загальне сприйняття фільму корейськими глядачами, а також прагматичним функціям зоонімічних порівнянь у контексті сюжету та характеристик персонажів. Результати дослідження дозволяють зробити висновки, що ефективний переклад українських зоонімічних порівнянь у межах аудіовізуального перекладу потребує глибокого розуміння культурних контекстів обох мов, а також креативного підходу для збереження комунікативної функції оригіналу. Запропоновані у статті стратегії можуть стати корисними для перекладачів, які працюють у сфері аудіовізуального перекладу, зокрема під час створення субтитрів для фільмів із культурно маркованими елементами.

Ключові слова: аудіовізуальний переклад, субтитрування, корейське перекладознавство, корейська мова, порівняння із зоонімічним компонентом.

Постановка проблеми. Аудіовізуальний переклад відіграє важливу роль у міжкультурній комунікації, оскільки забезпечує передачу мовних елементів із національним колоритом, серед яких окреме місце займають порівняння із зоонімічним компонентом. Такі вирази не лише виконують комунікативну функцію, а й відображають культурні особливості, світогляд та систему цінностей народу.

Українські порівняння із зоонімічними компонентами мають глибокі корені у народній традиції,

фольклорі та світоглядних уявленнях, формуючи яскраві метафоричні образи для характеристики людей, явищ чи ситуацій. Вони є важливою частиною мовної картини світу, яка збагачує висловлювання емоційністю та експресивністю. Однак під час перекладу таких порівнянь на корейську мову виникають труднощі, пов'язані з відмінностями у культурних асоціаціях, сприйнятті зоонімів та специфіці використання метафоричних конструкцій у двох мовах.

Відповідно, актуальність цього дослідження полягає у необхідності глибшого аналізу процесів передачі українських порівнянь із зоонімічними компонентами в межах аудіовізуального перекладу, зокрема, при субтитруванні. З огляду на складність цієї проблеми, важливо провести ґрунтовне дослідження, щоб визначити ефективні стратегії та засоби відтворення таких метафоричних конструкцій у корейському перекладі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема відтворення етномаркованих сталих виразів при перекладі привертала увагу багатьох науковців. Так, питання передачі паремій досліджували вітчизняні науковці, зокрема Лещенко Г. А. [4], Мітіна О. М., Швелідзе Л. Д. [7]. Аспекти аудіовізуального перекладу висвітлено роботах українських мовознавців, таких як Конкульовський В. В. [3], Перванчук Т. Б. [6]. Зоонімічна лексика стала предметом аналізу у працях Долбіної К. Д. [1], Дубравської З. Р. [2], Луценко Є. Ю. [5], Талько С. В. [8] та інших.

Однак проблема перекладу українських порівнянь із зоонімічним компонентом на корейську мову, зокрема в контексті аудіовізуального перекладу, залишається недостатньо вивченою. Це створює потребу в комплексному дослідженні механізмів адаптації таких мовних конструкцій для корейськомовної аудиторії, враховуючи культурні, лінгвістичні та прагматичні особливості двох мовних середовищ.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення особливостей відтворення українських порівнянь із зоонімічним компонентом засобами цільової мови при створенні корейських субтитрів до українських фільмів.

Завдання:

- проаналізувати специфіку українських порівнянь із компонентом-зоонімом та їхню функцію в комунікативному акті.
- дослідити основні стратегії перекладу порівняльних конструкцій із зоонімічним компонентом у межах аудіовізуального перекладу.
- визначити особливості адаптації цих порівнянь у корейській мові з урахуванням культурних та мовних відмінностей.
- оцінити функціональність перекладених порівняльних конструкцій у субтитрах до художнього фільму та їхній вплив на сприйняття картини корейськомовними глядачами.
- сформулювати рекомендації щодо ефективного відтворення українських порівнянь із зоонімічним компонентом у корейському субтитровому перекладі.

Матеріалом дослідження є український художній фільм «Легенда Карпат» (2017) та його офіційні корейські субтитри, підготовлені для показу в кінотеатрах Південної Кореї.

Виклад основного матеріалу. Субтитрування є одним різновидом аудіовізуального перекладу, який забезпечує передавання змісту фільму шляхом виведення текстових реплік на екран. Такий формат дозволяє глядачам зрозуміти зміст без внесення змін до оригінальної звукової доріжки, і є одним із найпоширеніших видів перекладу для міжнародних аудиторій.

У нашому дослідженні ми зосередимося на особливостях відтворення українських порівнянь із зоонімічним компонентом на корейську мову у процесі субтитрування, оскільки саме цей вид перекладу найчастіше використовується у південнокорейському кінопрокаті.

Прямі і приховані порівняння із зоонімічним компонентом є важливою частиною української мовної картини світу, оскільки вони відображають культурні традиції, народні уявлення та асоціації, пов'язані з тваринами. Такі вирази надають мові експресивності, створюють яскраві метафоричні образи та допомагають передати емоційний настрій висловлювань. Утім, під час перекладу цих конструкцій на корейську мову виникають труднощі, зумовлені різницею у культурних асоціаціях, використанні метафоричних образів і сприйнятті зоонімів у двох мовах.

Субтитрування має свої вимоги щодо розташування, довжини, кількості рядків, синхронності з мовленням та оформлення тексту. Обмеження у довжині рядків (не більше двох рядків і до 40 символів на рядок) впливають на можливість точного передавання складних образних конструкцій, таких як порівняння із зоонімічним компонентом. Час появи субтитрів також має бути синхронізованим із репліками персонажів, забезпечуючи природність сприйняття.

Переклад порівнянь із зоонімічним компонентом у субтитрах є складним завданням через їхню високу образність та культурну специфіку. Такі вирази часто не мають прямих еквівалентів у корейській мові, що вимагає від перекладача застосування адаптаційних стратегій. Наприклад, замість буквального перекладу можна використовувати функціональні відповідники або створювати аналогічні образи, які будуть зрозумілі корейським глядачам. Однак важливо уникати надмірного спрощення, яке може призвести до втрати глибини вислову та змінити емоційний ефект репліки.

Особливої уваги вимагає збереження прагматичної функції порівнянь. В українській мові зоонімічні порівняння часто виконують роль емоційних акцентів, характеризуючи персонажів або підкреслюючи атмосферу сцени. Під час перекладу важливо передати ці функції, навіть якщо образ доводиться адаптувати або змінювати.

Для аналізу застосування перекладацьких стратегій ми розглянемо приклади з українського художнього фільму «Легенда Карпат» (2017) та його офіційних корейських субтитрів. Цей фільм містить велику кількість порівнянь із зоонімічним компонентом. Такі вислови допомагають передати культурний колорит епохи та створити автентичну атмосферу.

У ході дослідження ми проаналізуємо основні способи перекладу українських зоонімічних порівнянь у корейських субтитрах, визначимо, які з них є найбільш ефективними для збереження семантики та стилістики оригіналу, а також розглянемо труднощі, з якими стикаються перекладачі. Особливу увагу буде приділено тому, як адаптація таких виразів впливає на сприйняття фільму корейською аудиторією та наскільки вдало передано культурні особливості українського контексту.

Однією з характерних особливостей української етнокультури є використання прямих і прихованих порівнянь із зоонімічними компонентами у повсякденних діалогах.

Детальніше розглянемо специфіку їхнього відтворення в корейській мові під час субтитрування, перш за все, шляхом аналізу конструкцій зі сполучником *як*, напр.:

- *Пропав ти, Степане, як пес з тої ярмарки.*
- 스테판 테 چه 어디 갔었어?

Оригінальна репліка використовується в діалозі як фатичний вираз, що слугує засобом підтримання комунікації між співрозмовниками. Вона передає значення «Давно не бачилися» або «Тебе давно не було видно», акцентуючи увагу на тривалій відсутності адресата. Використання порівняльної конструкції із зоонімічним компонентом *пес* надає фразі додаткової експресивності.

Під час перекладу порівняльна конструкція повністю опускається, що зумовлено відмінностями у функціонуванні образних висловів в українській та корейській мовах. У перекладі збережено лише звертання у формі третьої особи, що є типовим для корейського мовного етикету, адже така форма звертання звучить більш нейтрально та природно для корейськомовного глядача. Водночас решта вислову трансформується у комуні-

кативно-прагматичний аналог із елементами адаптації, який передає загальний зміст репліки без відтворення її фразеологічної структури, а також зберігає її фатичне навантаження.

Аналогічний підхід застосовується під час перекладу іншої порівняльної конструкції:

- *Що ти крутиш нами, як конями.*
- 갈팡질팡하지 말고 결정을 내려.

У зазначеній вище репліці використано образну порівняльну конструкцію із зоонімом *кінь*, яка підсилює експресивність вислову. Фраза виконує фатичну функцію підтримання комунікації та має на меті висловити невдоволення діями співрозмовника, акцентуючи увагу на його нерішучості або спробах маніпулювати іншими. Умовно ця репліка може бути інтерпретована як «Що ти морочиш нам голову» або «Визначся вже зі своїм рішенням».

У корейському перекладі, який дослівно означає «Не вагайся і прийми рішення», відтворення також здійснено за допомогою комунікативно-прагматичного аналогу, що забезпечує адекватну передачу змісту без дослівного перекладу. У цьому випадку відбувається свідоме опущення всієї конструкції, з метою уникнення неприродності для корейського мовного середовища.

Замість цього перекладач зосереджується на передачі прагматичної функції репліки – висловити докір за нерішучість і спонукати співрозмовника до прийняття рішення. Використана корейська фраза є типовим прикладом прямого та лаконічного виразу, який відповідає нормам корейського етикету та підходить для субтитрування, де важливо уникати перевантаження тексту.

Такий підхід до перекладу дозволяє зберегти комунікативний намір оригінальної репліки, навіть попри втрату мовного колориту та метафорики. Завдяки цьому адаптація залишається зрозумілою для корейської аудиторії, забезпечуючи ефективну міжкультурну комунікацію.

Розглянемо ще один приклад використання порівняльної конструкції із зоонімічним компонентом, що має іншу синтаксичну структуру, напр.:

- *Ах ти ж хробак верткий.*
- 꿀틀대는 벌레 같은군.

У цьому вислові використано експресивну метафору з компонентом-зоонімом *хробак*, доповненим епітетом *верткий*, для передачі подиву та позитивної оцінки фізичної спритності людини. Ця інтерпретація стає зрозумілою не стільки з контексту діалогу, скільки за рахунок візуаль-

ного ряду, що супроводжує репліку. Саме цей екстралінгвальний чинник дозволяє застосувати частково еквівалентний переклад, зберігаючи прагматичний ефект вислову.

Ми бачимо, що українське хробак відтворено через корейський відповідник 벌레, що також викликає образ маленької спритної істоти. Цей елемент зберігає ключову метафоричну основу вислову.

Епітет верткий у перекладі виражено дієприкметником 꿀틀대는, що буквально означає «той, що крутиться, звивається» через відсутність у корейській мові прикметника із відповідним лексичним значенням.

Також, щоб зберегти функцію порівняння, у корейському варіанті додано графему –같다 «схожий на ...», яка вказує на подібність між людиною та хробаком у контексті спритності рухів.

Використання емоційного закінчення –군 підсилює експресивність вислову, виражаючи подив або захоплення діями співрозмовника. Це відповідає прагматичній функції оригіналу – висловити здивування з позитивним підтекстом.

Таким чином, переклад наведеної репліки не лише зберігає ключові семантичні елементи оригіналу, але й адекватно передає емоційний та прагматичний зміст, орієнтуючись на культурні особливості мови-реципієнта.

Наступний діалог містить два метафоричних вислови із прихованим порівнянням. Проаналізуємо їх детальніше, напр.:

– Дізнався я про тих коло церкви. То велике цабе. Перший, пан Пшелуцький, на всі чотири копита підкований. Другий, помічник його миколинецький отаман Семанишин, – це та зміюка.

– 아까 그놈들에 대해 알아봤는데 / 꽤 거물이야. 첫 놈은 프렐 / 쉬운 상대가 아냐 / 또 한 명은 그의 심복 세마니쵸원 수장 / 야비한 놈이지.

Перший вираз на всі чотири копита підкований містить зоонімічний компонент копита, який асоціюється з конем, утворюючи метафоричний вираз. Цей образ підкреслює кмітливість, обізнаність та здатність людини майстерно виходити зі складних ситуацій, подібно до добре підкованого коня, готового до будь-яких випробувань.

У корейському перекладі цей вислів трансформовано в прагматичний аналог 쉬운 상대가 아냐, що буквально означає «це непростий супротивник». Хоча метафорика оригіналу втрачається, переклад зберігає основне смислове навантаження – підкреслення досвідченості та хитрості персонажа. Такий підхід забезпечує адекватне сприйняття репліки носіями корейської

мови, акцентуючи увагу на прагматичній функції вислову, а не на буквальному образі.

Друге порівняння *це та зміюка* містить метафоричний вислів із зоонімом змія, який символізує підступність, хитрість та небезпеку. Такий образ в українській мові часто використовується для характеристики людини, яка діє нечесно або має приховані наміри. У корейському перекладі цей вислів було передано як 야비한 놈이지, що означає «підступний тип». Хоча зоонімічний компонент втрачається, перекладач і в цьому випадку акцентує увагу на прагматичному значенні вислову – характеристиці негативних рис людини.

Таким чином, обидві репліки були відтворені шляхом комунікативно-прагматичного перекладу, що дозволяє зберегти загальну інтенцію оригіналу – передати ставлення мовця до персонажів, підкреслюючи їхні риси характеру. При цьому образна складова частково втрачається, але компенсується адекватним відтворенням емоційно-експресивного забарвлення реплік.

Наведемо ще один приклад сталого виразу із прихованим порівнянням, який має у своєму складі зоонімічний компонент звір:

– Ще не на такого звіра полювали.

– 놈들이 정예부대도 아니잖아.

У цьому випадку представлено метафоричний вислів, де лексема *звір* використовується для створення образу небезпечного або сильного супротивника.

Ця фраза підкреслює впевненість мовця у власних силах та досвіді, демонструючи готовність до подолання складних завдань чи протистояння небезпечному ворогу. Вона передає ставлення героя, для якого навіть грізний супротивник не становить значної загрози.

У корейському перекладі 놈들이 정예부대도 아니잖아, що буквально означає «Вони ж навіть не елітний загін» використано прагматичний аналог, який не зберігає метафоричного образу *звір*, але передає основний зміст вислову – недооцінку супротивника. Замість алегоричного порівняння переклад подає пряме твердження, яке звучить природно для корейської аудиторії.

Такий підхід дозволяє уникнути культурно чужих образів, зберігаючи при цьому емоційне забарвлення та прагматичну функцію оригіналу – висловити зневагу та впевненість. Переклад залишається зрозумілим цільовій аудиторії, доносячи той самий зміст у більш адаптованій формі.

Висновки. Дослідження особливостей перекладу українських порівнянь із зоонімічним компонентом у межах аудіовізуального перекладу,

зокрема субтитрування на корейську мову, дозволило виявити кілька важливих аспектів. Українські порівняння із зоонімічними компонентами є глибоко вкоріненими у народній традиції та світогляді, що створює складнощі під час їх перекладу на корейську мову через відмінності у культурних асоціаціях і сприйнятті зоонімів. Для подолання цих труднощів перекладачі часто застосовують комунікативно-прагматичні аналогії, які дозволяють зберегти зміст та емоційне навантаження оригіналу, навіть за умови втрати метафоричності. Такий підхід забезпечує зрозумілість для корейськомовної аудиторії та сприяє ефективній міжкультурній комунікації.

У процесі субтитрування перекладачі орієнтуються насамперед на передачу прагматичної функції вислову, що дозволяє відтворити комунікативний намір оригіналу, навіть якщо доводиться відмовлятися від прямого перекладу мета-

форичних конструкцій. Однак формат субтитрів накладає певні обмеження на обсяг тексту та час його відображення на екрані, що змушує перекладачів спрощувати або опускати окремі елементи оригіналу, зокрема складні метафоричні образи, задля забезпечення зручності сприйняття глядачами.

Аналіз поданого матеріалу засвідчив, що перекладачам загалом вдалося зберегти прагматичну функцію та емоційне забарвлення оригінальних реплік, хоча у більшості випадків відбувалася втрата етнокультурного колориту.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці універсальних стратегій перекладу етнокультурно маркованих одиниць для аудіовізуального контенту, що дозволить покращити якість міжкультурної комунікації та забезпечити точніше відтворення мовного й культурного колориту оригіналу.

Список літератури:

1. Долбіна К.Д. Когнітивні аспекти функціонування зоонімічних пропріальних одиниць : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.15. Одеса, 2014. 181 с.
2. Дубравська З.Р. Зооніми як окремі лексичні одиниці та як компоненти сталих виразів. *Young Scientist*. 2018. Вип. 3.1. С. 51–54.
3. Конкульовський В.В., Возник Н. Субтитрування як один з видів аудіовізуального перекладу. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2020. Вип. 187. С. 634–640.
4. Лещенко Г.А. Особливості відтворення українських паремій мовою перекладу. *Нова філологія : збірник наукових праць*. 2013. № 57. С. 183–186.
5. Луценко Є.Ю. Лінгвокультурні особливості порівнянь із компонентом-зоонімом у корейській мові: комунікативно-прагматичний аспект : дипломна робота магістра з філології. Київ, 2019. 82 с.
6. Перванчук Т.Б. Аудіовізуальний переклад: основні види і особливості. *Вчені Записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика»*. 2021. Т. 32. № 4. С. 121–126.
7. Мітіна О.М., Швелідзе Л.Д. Проблеми перекладу українських прецедентних текстів англійською мовою. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Лінгвістика*. 2019. Вип. 35. С. 51–156.
8. Талько С.В. Лінгвоаксіологічна семантика антропоцентричних метафор та порівнянь в українській і англійській мовах : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17. Київ, 2009. 198 с.

Alimenko O. S., Tohobytska A. I. TRANSLATION PECULIARITIES OF UKRAINIAN SIMILES WITH ZOONYMIC COMPONENTS IN SUBTITLING INTO KOREAN LANGUAGE

The article explores the translation peculiarities of Ukrainian similes with zoonymic components within audiovisual translation into Korean, specifically during the creation of subtitles. The study's relevance stems from the increasing interest in intercultural communication and the need for an adequate representation of national and cultural specificities in the translation process. Zoonymic similes are an important element of Ukrainian linguistic folklore and literary texts, reflecting the mentality of the people, their values, and their understanding of the world. However, translating such constructions into Korean is accompanied by several difficulties due to cultural differences, linguistic specifics, and pragmatic aspects.

The paper investigates methods of rendering zoonymic similes in the subtitling process, highlighting the main translation strategies: literal translation, adaptation, transformation, and omission. In particular, the emphasis is placed on cases where a literal translation does not ensure an adequate perception of similes due to cultural discrepancies, requiring the application of pragmatically-oriented strategies.

Special attention is paid to the impact of translation decisions on the overall perception of the film by Korean viewers, as well as the pragmatic functions of zoonymic similes in the context of the plot and character traits. The research results allow us to conclude that an effective translation of Ukrainian zoonymic similes in audiovisual translation requires a deep understanding of the cultural contexts of both languages, as well as a creative approach to preserving the communicative function of the original. The strategies proposed in the article can be useful for translators working in the field of audiovisual translation, particularly when creating subtitles for films with culturally marked elements.

Key words: Audiovisual translation, subtitling, Korean translation studies, Korean language, simile with a zoonymic component.